

Byla C-672/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. lapkričio 13 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Gerechtshof Amsterdam (Nyderlandai)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. rugsėjo 19 d.

Ieškovės ir apeliančės:

Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain

GCC Interconnection Authority

Kuwait Ministry of Electricity and Water

Oman Electricity Transmission Company SAOC

Atsakovės ir kitos apeliacinio proceso šalys:

Prysmian Netherlands BV

Draka Holding BV

Prysmian Cavi e Sistemi Srl

Pirelli & C. SpA

Prysmian SpA

The Goldman Sachs Group Inc.

ANN BV

ABB Holdings BV

ABB AB

ABB Ltd

Nexans Nederland BV

Nexans Cabling Solutions BV

Nexans Participations SA

Nexans SA

Nexans France SAS

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliacinis skundas dėl *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai, toliau ir – *Rechtbank*) sprendimo, kuriame teismas pareiškė, kad byloje dėl kartelio sukeltos žalos neturi jurisdikcijos nagrinėti ieškinių šalių, reziduojančių ne Nyderlanduose, atžvilgiu.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Reglamentas „Bruselis Ia“) 8 straipsnio 1 punkto aiškinimas

Prejudiciniai klausimai

1a klausimas.

Ar egzistuoja glaudi sąsaja, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Bruselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą, tarp:

i) viena vertus, ieškinio pagrindiniam atsakovui, kuris nėra Komisijos sprendimo dėl kartelio adresatas, bet kuris kaip subjektas, tariamai priklausantis įmonei, kaip tai suprantama pagal Sąjungos konkurencijos teisės aktus (toliau – įmonė), yra traukiamas atsakomybėn mažėjančia tvarka už nustatytą Sąjungos teisės aktuose įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimą, ir

ii) kita vertus, ieškinio

(A) bendraatsakoviui, kuris yra šio sprendimo adresatas, ir (arba)

(B) bendraatsakoviui, kuris nėra sprendimo adresatas ir kuris, kaip teigiama, kaip teisės subjektas tariamai priklauso įmonei, kuri pagal viešąją teisę sprendimu

buvo pripažinta atsakinga už Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimą?

Ar šiuo aspektu turi reikšmės tai:

(a) ar mažėjančia tvarka atsakomybėn traukiamas pagrindinis atsakovas kartelio veikimo laikotarpiu tik turėjo ir valdė akcijas;

(b) jei atsakymas į 4a klausimą būtų teigiamas, ar mažėjančia tvarka atsakomybėn traukiamas pagrindinis atsakovas dalyvavo gaminant, platinant, parduodant ir (arba) tiekiant produktus, dėl kurių sudarytas kartelis, ir (arba) teikiant paslaugas, dėl kurių sudarytas kartelis;

(c) ar bendraatsakovis, kuris yra sprendimo adresatas, tame sprendime laikomas:

(i) faktiniu kartelio dalyviu, iš tiesų dalyvavusiu susitarime (-uose) ir (arba) suderintuose veiksmuose, kurie, kaip nustatyta, pažeidžia konkurencijos taisykles; arba

(ii) teisės subjektu, priklausančiu įmonei, kuri pagal viešąją teisę buvo pripažinta atsakinga už Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimą;

d) ar bendraatsakovis, kuris nėra sprendimo adresatas, iš tiesų gamino, platino, pardavinėjo ir (arba) tiekė produktus, dėl kurių sudarytas kartelis, ir (arba) teikė paslaugas, dėl kurių sudarytas kartelis;

(e) ar pagrindinis atsakovas ir bendraatsakovis priklauso tai pačiai įmonei;

f) ieškovai tiesiogiai ar netiesiogiai pirko produktus ir (arba) tiesiogiai ar netiesiogiai gavo paslaugas iš pagrindinio atsakovo ir (arba) bendraatsakovo?

1b klausimas.

Ar atsakant į 1a klausimą turi reikšmės tai, ar galima numatyti, kad atitinkamam bendraatsakoviui ieškinys bus pareikštas teisme, kuris turi jurisdikciją nagrinėti pagrindinio atsakovo bylą? Jei taip, ar ši galimybė numatyti yra atskiras kriterijus taikant Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą? Ar, atsižvelgiant į 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *Sumal* (C-882/19, EU:C:2021:800), ji iš principo egzistuoja? Kiek 1a klausime (a–f punktai) nurodytos aplinkybės leidžia numatyti, kad bendraatsakoviui bus pareikštas ieškinys teisme, kuris turi jurisdikciją nagrinėti pagrindinio atsakovo bylą?

2 klausimas.

Ar nustatant jurisdikciją taip pat reikia atsižvelgti į galimą ieškinio pagrindiniam atsakovui patenkinimą? Jei taip, ar pakanka to, kad iš pat pradžių negalima atmesti galimybės, jog ieškinys bus patenkintas?

3a klausimas.

Ar Sąjungos teisėje numatyta teisė reikalauti žalos atlyginimo, kurią turi kiekvienas asmuo dėl nustatyto Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimo, apima teisę reikalauti atlyginti žalą, patirtą už EEE ribų?

3b klausimas.

Ar konkurencijos teisėje pripažinta (nubaustų) patronuojančiųjų bendrovių lemiamos įtakos patronuojamųjų bendrovių ekonominei veiklai prezumpcija (*Akzo* prezumpcija) turi ar gali būti taikoma (civilinėse) kartelių sukeltos žalos bylose?

3c klausimas.

Ar tarpinė kontroliuojančioji bendrovė, kuri tik valdo ir turi akcijas, atitinka antrąjį Sprendimo *Sumal* kriterijų (vykdo ekonominę veiklą, kuri konkrečiai susijusi su pažeidimo, už kurį atsakomybė tenka patronuojančiajai bendrovei, dalyku)?

4a klausimas.

Ar taikant Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą toje pačioje valstybėje narėje reziduojantys skirtingi atsakovai (visi kartu) gali būti pagrindiniu atsakovu?

4b klausimas.

Ar Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktas tiesiogiai ir betarpiškai, netaikant nacionalinės teisės, nustato teritorinę jurisdikciją turintį teismą?

4c klausimas.

Jei į 4a klausimą būtų atsakyta neigiamai, t. y. kad tik vienas atsakovas gali būti pagrindinis atsakovas, o į 4b klausimą būtų atsakyta teigiamai, t. y. kad Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkte tiesiogiai, netaikant nacionalinės teisės, yra nustatomas teritorinę jurisdikciją turintis teismas:

Ar taikant Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą galima perduoti bylą tos pačios valstybės narės atsakovo gyvenamosios vietos teismui?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV), 101 straipsnis

Europos ekonominės erdvės susitarimas (toliau – EEE susitarimas), 53 straipsnis

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse

bylose pripažinimo ir vykdymo, 4 straipsnio 1 dalis, 6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1–3 punktai, 8 straipsnio 1 punktas, 11 straipsnio 1 dalies b punktas

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (Civilinio proceso kodeksas, toliau – *Rv*), 107 straipsnis, 110 straipsnio 1 ir 3 dalys, 209 straipsnis, 612 straipsnis

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Ši byla yra dėl pripažinimo, kad atsakovai yra solidariai atsakingi už žalą, padarytą vienu tęstiniu Sąjungos teisėje (SESV 101 straipsnis ir EEE susitarimo 53 straipsnis) įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimu, kuris buvo nustatytas 2014 m. balandžio 2 d. Komisijos sprendime C(2014) 2139 *final* (AT.39610 – Elektros kabeliai) (toliau – sprendimas). Sprendime nagrinėjamas griežtas kartelinis susitarimas dėl požeminių ir povandeninių kabelių bei susijusių produktų, darbų ir paslaugų. Pažeidimas vyko laikotarpiu nuo 1999 m. vasario 18 d. iki 2009 m. sausio 29 d. Be kita ko, kartelis tarėsi dėl kainų ir dalijosi projektus pagal geografinę rinkos pasiskirstymą ES, EEE ir už jų ribų.
- 2 Šioje byloje ieškovės kartu vadinamos EWGB ir kt., o atskirai – EWGB, GCC, KMEW ir OETC. Atsakovės kartu vadinamos *Draka* ir kt. Bendrovė ABB AB yra to paties pavadinimo bendrovės, kuri dabar vadinasi *ABB Power Grinds Sweden AB*, teisių perėmėja; pradinė atsakovė vadinama ABB AB (ankstesnė). *Prysmian Netherlands* buveinė yra Delfte, Nyderlanduose, *Draka Holding* (toliau – *Draka*) – Amsterdame, Nyderlanduose, ABB ir *ABB Holdings* – Roterdame, Nyderlanduose, o *Nexans Nederland* ir *Nexans Cabling Solutions* – Schidame, Nyderlanduose. Kitų atsakovių įsisteigimo vieta yra už Nyderlandų ribų.
- 3 EWGB, KMEW ir OETS yra nacionalinės komunalinių paslaugų bendrovės, atsakingos už Bahreino, Kuveito ir Omano aukštos įtampos tinklų plėtrą, eksploatavimą ir priežiūrą. GCC yra *Gulf Cooperation Council* (Persijos įlankos arabų šalių bendradarbiavimo taryba) valstybių narių (Jungtinių Arabų Emyratų, Bahreino, Saudo Arabijos, Omano, Kataro ir Kuveito) nacionalinių elektros tinklų jungties savininkė ir operatorė.
- 4 EWGB ir kt., remdamiesi neteisėtu veiksniu, prašo pripažinti, kad *Draka* ir kt. yra solidariai atsakingi už dalyvavimą kartelyje. Jie taip pat prašo priteisti iš *Draka* ir kt. solidariai atlyginti žalą, kurios dydis bus nustatytas atskiroje vėlesnėje byloje. Tai yra žala, atsiradusi už EEE ribų. EWGB ir kt. teigia, kad *Draka* ir kt. yra atsakingi kaip teisės subjektai, priklausantys įmonėms, kaip tai suprantama Sąjungos konkurencijos teisėje, kurios padarė sprendime nustatytą Sąjungos teisėje įtvirtintą kartelių draudimo pažeidimą. Dėl to jie ėmėsi teisinių veiksmų prieš *Draka* ir *Prysmian Netherlands*, kaip *Prysmian Cable Holding B.V.* ir *Prysmian Cables and Systems B.V.* visų teisių perėmėjas.

- 5 Sprendime buvo nustatyta, kad kartelyje dalyvavo *Prysmian Cavi e Sistemi*, *ABB AB* (ankstesnė) ir *Nexans France*. *Prysmian SpA*, *Pirelli*, *Goldman Sachs*, *ABB Ltd.* ir *Nexans SA* buvo pripažintos didėjančia tvarka atsakingomis kaip (netiesioginės) patronuojančiosios pirmiau minėtų kartelyje dalyvavusių bendrovių bendrovės. *Nexans Participations* nėra sprendimo adresatė, kaip ir Nyderlanduose reziduojančios bendrovės *Prysmian Netherlands*, *Draka*, *ABB B.V.*, *ABB Holdings*, *Nexans Nederland* ir *Nexans Cabling Solutions*. Visos šios Nyderlanduose reziduojančios atsakovės yra patronuojamosios bendrovės, kurių 100 % akcijų tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso *Prysmian Cavi e Sistemi*, *ABB Ltd* arba *Nexans S.A.*
- 6 *Prysmian Cavi e Sistemi* yra patronuojamoji bendrovė, kurios 100 % akcijų priklauso *Prysmian SpA*. Iki 2005 m. liepos 29 d. *Pirelli* buvo pagrindinė *Prysmian* grupės akcininkė; nuo tos dienos pagrindinė akcininkė yra *Prysmian SpA*. Nuo 2005 m. liepos 29 d. iki 2009 m. sausio 28 d. *Goldman Sachs* buvo netiesioginė *Prysmian SpA* patronuojančioji bendrovė. Dalį kartelio veikimo laikotarpio – nuo 1999 m. spalio 27 d. iki 2006 m. balandžio 26 d. – *Prysmian Cable Holding* buvo (tarpinė) kontroliuojančioji bendrovė tarp savo patronuojančiosios bendrovės *Prysmian Cavi e Sistemi*, kuri turėjo 100 % jos akcijų, ir patronuojamosios bendrovės *Prysmian Cables and Systems*, kurios 100 % akcijų priklausė jai. Kartelio veikimo laikotarpiu *Prysmian Cables and Systems* užsiėmė kabelių gamyba, eksportu ir platinimu.
- 7 EWGB ir kt. mano, kad *Draka* (kaip *Prysmian Cable Holding* teisių perėmėja), yra atsakinga mažėjančia tvarka kaip „jungiamoji grandis“ tarp patronuojančiosios bendrovės *Prysmian Cavi e Sistemi* ir jos patronuojamosios bendrovės *Prysmian Cables and Systems* (dabar – *Prysmian Netherlands*). *Prysmian Cables and Systems* taip pat atsako mažėjančia tvarka, nes pardavinėjo produktus, dėl kurių sudarytas kartelis.
- 8 *ABB AB* (ankstesnė) buvo *ABB Ltd.* patronuojamoji bendrovė. *ABB AB* prisiėmė bet kokią *ABB AB* (ankstesnės) atsakomybę dėl pagrindinėje byloje pareikšto reikalavimo. *ABB B.V.* yra patronuojamoji bendrovė, kurios 100 % akcijų priklauso *ABB Holdings*. *ABB B.V.* vykdo *ABB* projektų pardavimo ir paramos veiklą Beniliukso šalyse. *ABB Holdings* buvo kontroliuojančioji bendrovė, turėjusi ir valdžiusi *ABB B.V.* akcijas.
- 9 *Nexans France* yra *Nexans* grupės (pagrindinio) akcininko *Nexans SA* (netiesioginė) patronuojamoji įmonė. *Nexans Nederland* yra patronuojamoji bendrovė, kurios 100 % akcijų priklauso *Nexans Participations*. Be kita ko, ji vykde ir tebevykdo didmeninę prekybą kabeliais ir laidais. *Nexans Cabling Solutions* yra patronuojamoji bendrovė, kurios 100 % akcijų priklauso *Nexans Nederland*. Be kita ko, ji siūlo tinklo kabelių sistemas ir sprendimus.
- 10 Skundžiamame sprendime *Rechtbank Amsterdam* pareiškė, kad neturi jurisdikcijos nagrinėti ieškinių atsakovėms, kurios reziduoja ne Nyderlanduose. Jis mano, kad turi jurisdikciją nagrinėti tik ieškinius Nyderlanduose reziduojančioms

atsakovėms. Jis, be kita ko, nurodė, kad negalima preziumuoti, jog ieškiniai ne Nyderlanduose reziduojančioms atsakovėms ir Nyderlanduose reziduojančioms atsakovėms yra taip glaudžiai susiję, jog, siekiant išvengti prieštaringų sprendimų, būtina, kad sprendimą priimtų tas pats teismas. EWGB ir kt. apskundė šį sprendimą.

- 11 Pagal Nyderlandų teisę jurisdikcija yra būtina išankstinė bylos nagrinėjimo sąlyga, todėl ji patikrinama *ex officio*, įskaitant apeliacinį procesą. *Rechtbank Amsterdam* tarptautinę jurisdikciją taip pat ginčijo ne Nyderlanduose reziduojančios atsakovės, pateikdami papildomą prašymą. Iki šiol šalių pateikti argumentai susiję tik su *Rechtbank Amsterdam* jurisdikcija nagrinėti ieškinius atsakovėms, kurios reziduoja ne Nyderlanduose.
- 12 Teritorinė jurisdikcija, t. y. klausimas, kuris (tos pačios instancijos) Nyderlandų teismas turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį, nėra būtina išankstinė bylos nagrinėjimo sąlyga. Paprastai tai nustatoma pagal atsakovo įsisteigimo vietą. Iš Nyderlanduose reziduojančių atsakovių tik *Draka* reziduoja Amsterdamo teismo veiklos teritorijoje. *Rechtbank Amsterdam*, remdamasis *Rv 107* straipsniu, laikė save turinčiu teritorinę jurisdikciją. Šiame straipsnyje numatyta, kad jeigu teismas turi jurisdikciją vieno iš bendraatsakovių atžvilgiu, jis taip pat turi jurisdikciją kitų atsakovų atžvilgiu, jeigu ieškiniai skirtingiems atsakovams yra taip susiję, kad veiksmingumo sumetimais yra pateisinama nagrinėti bylas bendrai. Be to, atitinkamos Nyderlanduose reziduojančios atsakovės neginčijo *Rechtbank* teritorinės jurisdikcijos. Sprendimas dėl teritorinės jurisdikcijos negali būti apskųstas (*Rv 110* straipsnio 3 dalis). Todėl *Gerechtshof* (Apeliacinis teismas, Nyderlandai, toliau – *Gerechtshof*) pagal Nyderlandų proceso teisę turi preziumuoti, kad *Rechtbank Amsterdam* turi teritorinę jurisdikciją visų Nyderlanduose reziduojančių atsakovių atžvilgiu.
- 13 Kad ieškiniai pagrindinėje byloje būtų patenkinti, visų pirma būtina nustatyti visų atsakovių atsakomybę, kurią esant teigia EWGB ir kt. Jos prašo nustatyti žalą taikant žalos nustatymo procedūrą (*Rv 612* straipsnis). Tai yra atskira tolesnė procedūra, kuri pagal Nyderlandų teisę yra įprasta, tačiau neprivaloma. Tam, kad bylos perdavimo būdu būtų pradėta žalos nustatymo procedūra, siekiant nustatyti žalą šioje vėlesnėje procedūroje, pakanka, kad, be kita ko, būtų tikėtina, jog EWGB ir kt. patyrė žalą.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 14 Klausimai dėl aiškinimo susiję su specifiniu bylos pobūdžiu – tai yra byla dėl žalos, patirtos dėl Komisijos nustatyto Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimo. Kai kurie iš užduotų klausimų taip pat yra svarbūs kitose Nyderlanduose nagrinėjamose bylose dėl kartelių padarytos žalos atlyginimo, pavyzdžiui, kitoje byloje dėl kartelio padarytos žalos, kurioje *Gerechtshof* šiandien užduoda iš dalies tuos pačius klausimus, ir byloje, kurioje *Hoge Raad*

(Aukščiausiasis Teismas) pateikė klausimus 2023 m. birželio 26 d. (C-393/23, *Athenian Brewery ir Heineken*).

1a ir 1b klausimai

- 15 Šioje byloje *Gerechtshof* susidūrė su skirtingomis nuomonėmis dėl to, ar egzistuoja arba gali egzistuoti glaudi sąsaja, kaip ji suprantama pagal Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą, tarp ieškinio *Draka* ir (arba) kitoms Nyderlanduose reziduojančioms atsakovėms, ir kiekvieno atskiro ieškinio užsienyje reziduojančioms atsakovėms, ir ar turi reikšmę tai, kad atitinkama atsakovė gali numatyti, jog jai bus pareikštas ieškinys *Rechtbank Amsterdam*, t. y. teisme, turinčiame jurisdikciją pagrindinės atsakovės *Draka* atžvilgiu.
- 16 EWGB ir kt. mano, kad glaudi sąsaja egzistuoja dėl to, kad, viena vertus, ieškinys *Draka* (ir, jei taikytina, ieškiniai kitoms Nyderlanduose reziduojančioms atsakovėms), iš vienos pusės, bei ieškiniai užsienyje reziduojančioms atsakovėms, iš kitos pusės, grindžiami solidariąja atsakomybe už tą pačią žalą, nes visoms atsakovėms ieškiniai reiškiami kaip subjektams, kurie priklauso įmonėms, kurios sprendime pripažintos vienu tęstiniu pažeidimu pažeidusiomis Sąjungos teisėje įtvirtintą kartelių draudimą. Ši nuomonė grindžiama žalos atlyginimo tikslu, kuris yra užtikrinti veiksmingą Sąjungos teisėje nustatyto kartelių draudimo taikymą (žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *Sumal* (C-882/19, EU:C:2021:800, 67 punktas, toliau – Sprendimas *Sumal*)).
- 17 Pagal kitą nuomonę, tokiu atveju pagrindiniu atsakovu gali būti tik sprendimo adresatas arba vien tik subjektas, kuris pats faktiškai padarė konkurencijos teisės pažeidimus. Remiantis šia nuomone, įmonei priklausančių subjektų, kurie patys nedalyvavo darant pažeidimą, atsakomybė didėjančia ir (arba) mažėjančia tvarka nėra pagrindas laikyti tokį (sprendime nepaminėtą) subjektą pagrindiniu atsakovu. Plati galimų pagrindinių atsakovų grupė neužtikrina tinkamo teisingumo vykdymo. Tai padarytų Reglamento „Briuselis Ia“ 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą principą neveiksmingu ir lemtų nenusipėjimą jurisdikcijos taisyklių taikymą bei nepageidaujama „forum shopping“, nes tokiu atveju jurisdikciją galėtų turėti (beveik) visų valstybių narių teismai. Tai prieštarauja numatomumo reikalavimui, tikslui, kad jurisdikcijos taisyklės turėtų būti lengvai numatomos, ir principui, kad specialios jurisdikcijos taisyklės, pavyzdžiui, Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktas, turėtų apsiriboti tik keliais siaurai aiškintiniais ir tiksliai apibrėžtais atvejais. Visų pirma ieškiniai sprendime nenurodytam subjektui, iš kurio reikalaujama atsakomybės mažėjančia tvarka, ir ieškiniai įmonei priklausančioms subjektams, kurių atsakomybė sprendime nustatyta didėjančia tvarka, yra pernelyg nutolę vienas nuo kito, kad atitiktų glaudžios sąsajos sąlygą, bent jau kai kalbama apie ieškinius subjektams, kurie nepriklauso tai pačiai įmonei. Remiantis šia nuomone, jurisdikcija remiantis Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktu gali būti nustatyta tik tuo atveju, kai atsakovai gali numatyti, kad ieškiniai jiems gali būti pareikšti teisme, turinčiame jurisdikciją pagrindinio atsakovo atžvilgiu. Taip nėra skirtingų įmonių viena nuo kitos nutolusių patronuojančiųjų ir patronuojamųjų bendrovių atveju.

- 18 *Gerechthof* manymu, su tikslu veiksmingai užtikrinti Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo vykdymą yra nesuderinama tai, kad iš pat pradžių į bylą neįtraukiami subjektai, su kuriais gali būti glaudi sąsaja ir (arba) kurie gali būti pagrindiniai atsakovai. Galima teigti, kad ieškiniai, pareikšti dėl vieno tęstinio Sąjungos teisėje numatyto kartelių draudimo pažeidimo atsakovams, kurie pagal Sąjungos teisę tiesiogiai laikomi atsakingais subjektais, yra susiję su ta pačia faktine ir teisine situacija, jei šie atsakovai galėjo numatyti, kad jiems bus pareikštas ieškinys teisme pagal pagrindinio atsakovo gyvenamąją vietą. Kalbant apie numatomumą, gali būti reikšminga tai, kad dėl Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimo daugelis ieškovų gali pareikšti ieškinius dėl žalos atlyginimo daugeliui pagal Sąjungos teisę tiesiogiai atsakingų subjektų. Tačiau dėl tam tikros bylos faktų ir aplinkybių ryšys tarp ieškinio pagrindiniam atsakovui ir ieškinio konkrečiam kitam atsakovui gali būti toks silpnas, kad nebus reikalaujamos glaudžios sąsajos, kaip ji suprantama pagal Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą. Tokiais atvejais negalima teigti, kad kyla prieštarų sprendimų pavojus, jei ieškinius skirtingiems atsakovams nagrinėja ne tas pats teismas. Taigi numatomumas veikia kaip korekcinis mechanizmas nustatant, ar egzistuoja ta pati faktinė ir teisinė situacija. Toks aiškinimas atitinka 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335) ir Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkto tikslą (tinkamas teisingumo vykdymas), prisideda prie veiksmingo ir efektyvaus Sąjungos konkurencijos teisės įgyvendinimo ir atitinka tai, kad taikant Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą nenustatyta ieškinių hierarchija ir nėra išsamių reikalavimų pagrindiniam atsakovui.

2 klausimas

- 19 *Gerechthof* susidūrė su dviem skirtingomis nuomonėmis dėl reikšmės, kurią gali turėti ieškinių pagrindiniam atsakovui sėkmė taikant Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą; abi šios nuomonės reiškiamos Nyderlandų teisinėje praktikoje.
- 20 Pagal vieną iš nuomonių, įvertinti, ar ieškiniai gali būti patenkinti, reikia tik pradėjus nagrinėti juos iš esmės. Tačiau, remiantis šia nuomone, gali būti piktnaudžiaujama teisėmis, kai, net ir žinant šį faktą, pagrindiniam atsakovui pareiškiamas ieškinys, kuris nuo pat pradžių neturi jokių perspektyvų būti patenkintas.
- 21 Pagal kitą nuomonę, dar vertinant tarptautinę jurisdikciją turi būti patikrinta, ar pareikšti ieškiniai yra pakankamai faktiškai ir teisiškai pagrįsti, ypač jei ieškinys pareikštas pagrindiniam atsakovui, o Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktas negali būti taikomas, jei ieškinys nepakankamai pagrįstas. Šiuo atžvilgiu daroma nuoroda į 2015 m. sausio 28 d. Sprendimą *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 61 punktas) ir 2016 m. birželio 16 d. Sprendimą *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, 44 punktas). Teisingumo Teismas šiuose sprendimuose yra nurodęs, kad tikrinant jurisdikciją nebūtina apsiriboti tik ieškovo teiginiais. Taip pat reikia įvertinti turimą informaciją apie

faktinius šalių teisinius santykius ir atsakovo teiginius. Remiantis šia nuomone, Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą gali būti taikomas tik tuomet, jeigu nuo pat pradžių, t. y. neišklausius šalių iš esmės, detaliau neištyrus faktų ir įrodymų, yra pakankamai tikėtina, kad ieškinys pagrindiniam atsakovui bus patenkintas.

- 22 Kyla pagrįstų abejonų, kuri nuomonė yra teisinga. 2007 m. gegužės 24 d. išvadoje byloje *Freeport* (C-98/06, EU:C:2007:302, 70 punktas) generalinis advokatas P. Mengozzi laikėsi nuomonės, kad vertinimas, ar nėra pavojaus, kad bus priimti prieštaringi sprendimai, taip pat apima vertinimą, ar valstybėje narėje, kurioje yra teismas, į kurį kreiptasi, reziduojančiam atsakovui pareikštas ieškinys gali būti patenkintas. Tačiau toks įvertinimas, pasak generalinio advokato P. Mengozzi, praktinę reikšmę, atmetant nesuderinamų sprendimų galimybę, turės tik tuomet, kai ieškinys pasirodys esąs akivaizdžiai nepriimtinas ar akivaizdžiai nepagrįstas. Vis dėlto 2006 m. liepos 13 d. Sprendime *Reisch Montage* (C-103/05, EU:C:2006:471, 31 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 44/2001 6 straipsnio 1 punktą gali būti taikomas ieškiniai, pareikšti valstybėje narėje prieš atsakovą, gyvenantį ar turintį buveinę šioje valstybėje, ir bendraatsakovį, gyvenantį ar turintį buveinę kitoje valstybėje narėje, net jei šis ieškinys pagal nacionalinę teisę yra laikomas nepriimtiniu pirmojo atsakovo atžvilgiu nuo jo pareiškimo momento. Tai neturi įtakos tam, kad gali būti piktnaudžiaujama teisėmis, kai, net ir žinant šį faktą, pagrindiniam atsakovui pareiškiamas ieškinys, kuris nuo pat pradžių neturi jokių perspektyvų būti patenkintas.

3a ir 3c klausimai

- 23 Šie klausimai yra reikšmingi tik tuo atveju, jei galimas ieškinio pagrindiniam atsakovui patenkinimas yra reikšmingas nagrinėjant jurisdikcijos klausimą. Jeigu, tikrinant jurisdikciją, piktnaudžiavimas teisėmis, taigi ir jurisdikcijos nebuvimas, gali egzistuoti arba būti konstatuotas tik tuo atveju, jeigu, net ir žinant šį faktą, pagrindiniam atsakovui reiškiamas ieškinys, kuris nuo pat pradžių neturi jokių perspektyvų būti patenkintas, atsakyti į šiuos klausimus – nesant piktnaudžiavimo teisėmis – reikia nagrinėjant ieškinį iš esmės.

3a klausimas

- 24 EGWB ir kt. ieškiniai grindžiami nuomone, kad reikalavimas atlyginti žalą pagal Sąjungos teisę dėl Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimo gali būti pareikštas ir tokiomis aplinkybėmis, kaip susiklosčiusios šioje byloje, kai žala atsirado už EEE ribų. Tai atitinka principą, pagal kurį bet kas gali reikalauti atlyginti jam atsiradusią žalą, jei yra priežastinis ryšys tarp žalos ir Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimo, ir pagal kurį nukentėjusioji šalis nebūtinai turi būti aktyvi pirkėja ar tiekėja atitinkamoje rinkoje (žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimą *Manfredi* (C-295/04, EU:C:2006:461, 60 ir 61 punktai), 2014 m. birželio 5 d. Sprendimą *KONE ir kt.* (C-557/12, EU:C:2014:1317, 34 punktas) ir

2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Otis GmbH ir kt.* (C-435/18, EU:C:2019:1069, 32 punktą).

- 25 Pagal kitą požiūrį Sąjungos konkurencijos teisė netaikoma žalai, atsiradusiai EEE nepriklausančiose rinkose dėl jose atliktų veiksmų, ypač jei ta žala atsirado ne EEE reziduojantiems subjektams.
- 26 Kyla pagrįstų abejonių, kuri nuomonė yra teisinga. Pirmiau minėtame Sprendime *Otis GmbH ir kt.* (30 punktas) buvo paaiškinta, kad bet kokia žala, priežastiniu ryšiu susijusi su Sąjungos teisėje įtvirtinto kartelių draudimo pažeidimu, turi būti atlyginta, siekiant užtikrinti veiksmingą šio draudimo taikymą; tiesa, iki šiol priimti Teisingumo Teismo sprendimai buvo (bent jau) taip pat susiję su EEE teritorijoje atsiradusia žala. Iš 2012 m. vasario 14 d. Sprendimo *Toshiba Corporation ir kt.* (C-17/10, EU:C:2012:72, 67 punktas) galima daryti išvadą, kad SESV 101 straipsnis netaikomas karteliui, kurio poveikis pasireiškia tik už valstybių narių teritorijos ribų. Kyla klausimas, ar tai reiškia, kad tuo atveju, kai kartelis sukelia padarinius ir vienos ar daugiau valstybių narių teritorijoje, ir trečiosios šalies teritorijoje, reikalavimas atlyginti žalą dėl pastarųjų padarinių gali būti kildinamas iš Sąjungos teisės.
- 27 Šioje byloje negalima atmesti galimybes, kad Komisijos sprendimas taip pat susijęs su veiksmis, kurie nebuvo atlikti Sąjungos / EEE teritorijoje, tačiau kurių antikonkurencinis poveikis gali būti (arba galėjo būti) juntamas Sąjungos / EEE rinkoje (žr. 2017 m. spalio 24 d. Sprendimą *Intel / Komisija* (C-413/14 P, EU:C:2017:632, 45 punktas)). Sprendimo 681 konstatuojamoji dalis suformuluota taip: „Insofar as the activities of the cartel related to sales in countries that are not members of the Union or the EEA and had no impact on trade in the Union or the EEA, they are outside the scope of this Decision.“

3b klausimas

- 28 3b klausimas susijęs su vadinamąja *Akzo* prezumpcija, t. y. nuginčijama prezumpcija, kad patronuojančioji bendrovė, kuriai priklauso (beveik) 100 % Sąjungos konkurencijos taisyklės pažeidusios patronuojamosios bendrovės kapitalo, daro lemiamą įtaką šios patronuojamosios bendrovės elgesiui (žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Akzo Nobel ir kt. / Komisija* (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija)). Ši prezumpcija taip pat taikoma, jeigu patronuojančioji bendrovė gali naudotis visomis balsavimo teisėmis, susijusiomis su patronuojamosios bendrovės akcijomis (žr. 2021 m. sausio 27 d. Sprendimą *Goldman Sachs Group / Komisija* (C-595/18 P, EU:C:2021:73, 35 punktas)), ir taip pat buvo taikoma patronuojančiai bendrovei, turinčiai netiesioginę kontrolę per tarpinę kontroliuojančiąją bendrovę (žr. 2012 m. rugsėjo 27 d. Bendrojo Teismo Sprendimą *Shell Petroleum ir kt. / Komisija* (T-343/06, EU:T:2012:478, 52 punktas)), ir patronuojančiai bendrovei, kuri yra neaktyvi kontroliuojančioji bendrovė, nevykdanti ekonominės veiklos (žr. 2011 m. sausio 20 d. Sprendimą *General Química ir kt. / Komisija* (C-90/09 P, EU:C:2011:21, 86–88 punktai), 2013 m. liepos 11 d. Sprendimą *Komisija /*

Stichting Administratiekantoor Portielje (C-440/11 P, EU:C:2013:514, 42–44 punktai)). *Akzo* prezumpcija buvo sukurta įgyvendinant Sąjungos konkurencijos teisės aktus viešosios teisės srityje. Kyla pagrįstų abejonių dėl *Akzo* prezumpcijos taikymo civilinėse kartelių sukeltos žalos bylose.

- 29 Pagal vieną požiūrį, konkurencijos teisėje vartojama įmonės sąvoka turėtų būti taip pat aiškinama ir viešosios, ir civilinės teisės įgyvendinimo srityse ir kad argumentai, kuriais grindžiamas *Akzo* prezumpcijos taikymas įgyvendinant Sąjungos konkurencijos teisės aktus viešosios teisės srityje, taikomi ir įgyvendinant šiuos teisės aktus civilinės teisės srityje.
- 30 Pagal kitą nuomonę, *Akzo* prezumpcija yra tik procedūrinė įrodymų prezumpcija Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų naudai administracinėse bylose. Sprendimu *Sumal* ir 2019 m. kovo 14 d. Sprendimu *Skanska Industrial Solutions ir kt.* (C-724/17, EU:C:2019:204) nei nacionalinės įrodinėjimo ir proceso teisės normos nėra pakeistos, nei iš šių sprendimų galima daryti išvadą, kad ši administracinio proceso taisyklė paprastai gali būti taikoma ir civilinės atsakomybės bylose. Svarbu pažymėti, kad *Akzo* prezumpcija Sprendimo *Sumal* 43 punkte nelaikoma priskyrimo (civilinei teisei) aspektu.

3c klausimas

- 31 3c klausime keliamą problemą, ar tarpinė kontroliuojančioji bendrovė, tokia kaip *Draka*, kuri tik valdo ir turi akcijas, atitinka Sprendimo *Sumal* 51 punkte suformuluotą kriterijų, kad turi būti vykdoma ekonominė veikla, kuri „konkrečiai susijusi“ su pažeidimo, už kurį atsakomybė tenka patronuojančiajai bendrovei, dalyku. Ir čia *Gerechtshof* susiduria su skirtingais požiūriais.
- 32 Pagal vieną nuomonę, į šį klausimą reikia atsakyti teigiamai, nes atrodo, kad Sprendime *Sumal* (52 punktas) paliekama netiesioginio dalyvavimo pažeidžiant Sąjungos teisėje įtvirtintą kartelių draudimą galimybė. Atkreipiamas dėmesys, kad tokia tarpinė kontroliuojančioji bendrovė, kaip jungiamoji grandis, palengvina ir sudaro sąlygas ekonominei veiklai, taigi ir kartelių teisės pažeidimui.
- 33 Pagal kitą nuomonę, į šį klausimą reikia atsakyti neigiamai, nes pagal Sprendimo *Sumal* kriterijus reikalaujama faktinio aktyvaus dalyvavimo pažeidžiant Sąjungos teisėje įtvirtintą kartelių draudimą, o (tik) akcijų turėjimas ir valdymas negali būti laikomas tokiu dalyvavimu. Šiomis aplinkybėmis taip pat kyla klausimas, ar taikant civilinę atsakomybę yra svarbu tai, ar tarpinės kontroliuojančiosios bendrovės patronuojamoji bendrovė pardavinėjo produktus, dėl kurių sudarytas kartelis, EWGB ir kt., ar pakanka, kad produktai, dėl kurių sudarytas kartelis, būtų buvę parduoti bet kuriam asmeniui.

4a–4c klausimai*4a klausimas*

- 34 EWGB ir kt. nuomone, tam, kad būtų galima taikyti Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą, pakanka, kad ieškiniai užsienyje reziduojančioms atsakovėms ir vienas iš ieškinių Nyderlanduose reziduojančioms atsakovėms būtų glaudžiai susiję, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, net jei viena ar kelios iš šių atsakovių reziduoja kito teismo veiklos teritorijoje nei teismo, kuriame buvo pareikštas ieškinys. Pagal kitą nuomonę tik viena atsakovė, kuris reziduoja teismo, į kurį kreiptasi, teritorijoje, gali būti pagrindinė atsakovė. Nyderlandų teisinėje praktikoje atstovaujama abiem nuomonėms.
- 35 *Gerechthof* konstatuoja, kad iš Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkto formuluotės atrodo, jog tik vienas atsakovas gali būti pagrindinis atsakovas. Jei paaiškėtų, kad reikalaujama, jog ieškiniai visiems užsienyje reziduojančioms bendraatsakovėms ir ieškinys *Draka* būtų glaudžiai susiję, tai yra daug griežtesnis kriterijus nei tuo atveju, jei pakaktų sąsajos su vienu ieškiniu, pareikštu vienam iš kitų atsakovių, kuri reziduoja Nyderlanduose (bet ne *Rechtbank Amsterdam* veiklos teritorijoje). Kaip minėta 12 punkte, *Gerechthof* šioje byloje turi daryti prielaidą, kad jis turi jurisdikciją visų Nyderlanduose reziduojančių atsakovių atžvilgiu.

4b klausimas

- 36 Kadangi gali būti, kad *Draka* negali būti pagrindinis atsakovė, o tik viena iš kitų Nyderlanduose reziduojančių atsakovių, svarbu yra tai, ar Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktas tiesiogiai ir galbūt net išimtinai – netaikant nacionalinių teritorinės jurisdikcijos taisyklių – nustato ne tik tarptautinę, bet ir teritorinę jurisdikciją. Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkto formuluotė leidžia taip manyti. Ši dviguba funkcija jau patvirtinta Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 1 ir 2 punktuose bei 11 straipsnio 1 dalies b punkte, kurių formuluotė panaši į šio reglamento 8 straipsnio 1 punkto formuluotę (žr. 2012 m. liepos 15 d. Sprendimą *Volvo ir kt.* (C-30/20, 33 punktas), 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimą *Color Drack* (C-386/05, EU:C:2007:262, 30 punktas) ir 2022 m. birželio 30 d. Sprendimą *Allianz Elementar Versicherung* (C-652/20, EU:C:2022:514)). 4b klausimu siekiama tai galutinai išsiaiškinti, nes 4c klausime ši dviguba funkcija yra preziumuojama.

4c klausimas

- 37 4c klausimas užduodamas tuo atveju, jei *Draka* negali būti pagrindine atsakove, bet ja gali būti viena iš kitų Nyderlanduose reziduojančių atsakovių. Jei į 4a klausimą bus atsakyta neigiamai, t. y. kad tik vienas atsakovas gali būti pagrindinis atsakovas, o į 4b klausimą teigiamai, t. y. kad Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkte tiesiogiai nustatomas teritorinę jurisdikciją turintis

teismas, kyla klausimas, ar Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkte paliekama galimybė perduoti bylą kito atsakovo gyvenamosios vietos teismui toje pačioje valstybėje narėje. Tokiu atveju (nesant glaudžios sąsajos su ieškiniu pagrindiniam atsakovui, bet esant glaudžiai sąsajai su ieškiniu kitam atsakovui, kuris reziduoja toje pačioje valstybėje narėje), jei nėra vidinio bylos perdavimo galimybės, byla turi būti iš naujo iškelta to kito atsakovo gyvenamosios vietos teisme toje pačioje valstybėje narėje. Tai reiškia, kad bus pradėtas naujas procesas, kuriame vėl *ex officio* turės būti patikrinta tarptautinė jurisdikcija. Galimybė perduoti bylą nagrinėti kitam Nyderlandų teismui (vienam Nyderlandų teismui perduodant bylą kitam teismui ir tęsiant ją toje stadijoje, kurioje ji yra) padeda užtikrinti proceso ekonomiškumą ir tikslingumą. Todėl *Gerechtshof* mano, kad turi būti įmanomas toks Reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkto aiškinimas, pagal kurį paliekama tokio vidinio bylos perdavimo galimybė.